

BABAYEVA D.R.

NUTQ O‘STIRISH NAZARIYASI VA METODIKASI

TOSHKENT

21
B-12

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

D.R.BABAYEVA

**NUTQ O‘STIRISH NAZARIYASI
VA METODIKASI**

*O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi tomonidan
100000 – «Gumanitar soha» 110000 – «Pedagogika» ta‘lim sohasi
5111800 – «Maktabgacha ta‘lim» ta‘lim yo‘nalishi talabalari uchun
darslik sifatida tavsiya etilgan*

JIZZAX DPI

INV № _____

AXBOROT RESURS MARKAZI

TOSHKENT-2018

UO‘K 81’233(075)

KBK 81ya7

B 12

**D.R. Babayeva. Nutq o‘stirish nazariyasi va metodikasi.
(Darslik). – T.: «Barkamol fayz media», 2018, – 432 b.**

ISBN 978-9943-5518-1-7

Mazkur darslik pedagogika oliy o‘quv yurtlarining talabalari, magistrleri va akademik litsey, kasb-hunar kollejlari o‘quvchilari, maktabgacha yoshdagi bolalar muassasalarining uslubchilari va tarbiyachilariga mo‘ljallangan. Qo‘llanmada maktabgacha katta yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishning yo‘nalishlari, shakllari, vositalari va metodlari yoritilgan.

UO‘K 81’233(075)

KBK 81ya7

Taqrizchilar:

B.S.Abdullayeva – Pedagogika fanlari doktori, professor;

Sh.M.Mirzaaxmatova – Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent;

N.N.Djamilova – Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent.

ISBN 978-9943-5518-1-7

© «Barkamol fayz media» nashriyoti, 2018.

KIRISH

Har bir mamlakatning taraqqiyoti, istiqboli, farovonligi, ma'naviy yuksalishi, jahonning eng rivojlangan davlatlar qatoridan o'rin olishi – bilimli, yuqori intellektual salohiyatli, qalbiga va ongiga ezgu fazilatlarni mujassamlagan yoshlarga bog'liq hisoblanib, har jihatdan yetuk va barkamol, Vatan taqdiri uchun sidqi dildan xizmat qiladigan, fidoyi, iymonli avlodni voyaga yetkazish, o'qitishni sifatli va mazmun jihatdan yuqori pog'onalarga olib chiqish avvalo o'qituvchi va tarbiyachi murabbiylar zimmasiga sharafli va ayni paytda mas'uliyatli vazifani yuklaydi.

O'zbekiston Respublikasi huquqiy demokratik jamiyat qurish yo'lidan borar ekan, o'z fuqarolarining, ayniqsa, yangi jamiyat hurpo etishga bel bog'lagan, o'sib kelayotgan yosh avlodning barkamol bo'lib voyaga yetishiga alohida e'tibor qaratmoqda. Barkamol shaxs tarbiyasini tashkil etish barcha davrlarda ham ijtimoiy jamiyatning muhim talabi va asosiy maqsadi bo'lib kelgan. Tabiiyki hozirgi ta'lim islohotlari sharoitida ham barkamol avlod tarbiyasi haqida gapirar ekanlar: «Vatanimizning kelajagi, xalqimizning ertangi kuni, mamlakatimizning jahon hamjamiyatidagi obro'-e'tibori avvlambor farzandlarimizning unib, o'sib, ulg'ayib, qanday inson bo'lib hayotga kirib borishga bog'liqdir.»¹ – deb alohida ta'kidlaganlar.

Hozirgi paytda yuz berayotgan globallashuv jarayoni va jamiyatni isloh etish sharoitida yangicha fikrlovchi shaxslarni tarbiyalash ta'lim tizimida ham jiddiy o'zgarishlar kiritishni talab etadi. Dunyo davlatlari orasida O'zbekiston Respublikasida birinchilardan bo'lib umumbashariy tavsifga ega mazkur muammoni hal etishga doir konseptual-nazariy asoslar yaratildi va tizimli ravishda amaliyotga tatbiq etib borilmoqda. Mazkur ezgu maqsadni hayotda o'z isbotini topishda O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun va «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

¹ Karimov I.A. Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: O'zbekiston, 1997. 4-9-b.

«Ta'lim to'g'risida»gi Qonunda belgilab berilganidek, maktabgacha ta'lim bola shaxsini sog'lom va yetuk maktabda o'qishga tayyorgarlik darajasini shakllantirish maqsadida tashkil etiladi. Ushbu ta'lim bolaning 6–7 yoshga to'lguniga qadar oilada maktabgacha ta'lim muassasalari va mulk shaklidan qat'i nazar, ta'lim muassasalarida olib boriladi.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturi O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi qonunining qoidalariga muvofiq, milliy tajribaning tahlili va ta'lim tizimidagi, jahon miqyosidagi yutuqlar asosida tayyorlangan hamda yuksak umumiy va kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka, ijtimoiy-siyosiy hayotda mustaqil ravishda mo'ljalni to'g'ri ola bilish mahoratiga ega bo'lgan, istiqbol vazifalarini ilgari surish va hal etishga qodir kadrlarning yangi avlodini shakllantirishga yo'naltirilgan².

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimining birinchi – maktabgacha ta'lim rivojining zamonaviy bosqichi qator o'zgarishlar bilan tavsiflanadi: maktabgacha ta'lim ochiq turdagi ta'lim muassasasi sifatida shakllandi; maktabgacha ta'lim muassasalarining eng muhim funksiyasi bolalarning hayotiy faoliyatini muhofaza qilish va salomatligini mustahkamlash; tarbiyalanuvchilarni maktab ta'limiga muvafaqqiyatli tayyorlash va boshqalar. Shuningdek, bugungi kunda Respublikamizda xilma-xil (yasli, bolalar bog'chasi, bolalar bog'chasi-boshlang'ich maktab, davlatga qarashli va xususiy) turdagi maktabgacha ta'lim muassasalari ham faoliyat yuritmoqda.

Mustaqillik yillarida respublikada milliy ta'lim va tarbiya tizimi davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishi darajasiga ko'tarildi. O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimovning bevosita rahbarligida ishlab chiqilgan va jahon hamjamiyati tomonidan keng e'tirof etilgan Kadrlar tayyorlash milliy dasturining muvafaqqiyatli joriy etilishi natijasida mamlakatda noyob uzluksiz ta'lim tizimi barpo etildi.

Maktabgacha ta'lim sohasi mazkur tizimning ilk bo'g'ini hisoblanadi va butun ta'lim-tarbiya tizimining asosiy maqsadi bo'lgan – barkamol avlodni tarbiyalashga erishishda muhim ahamiyat kasb

² Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi. – T.: Sharq, 1997. – B. 20.